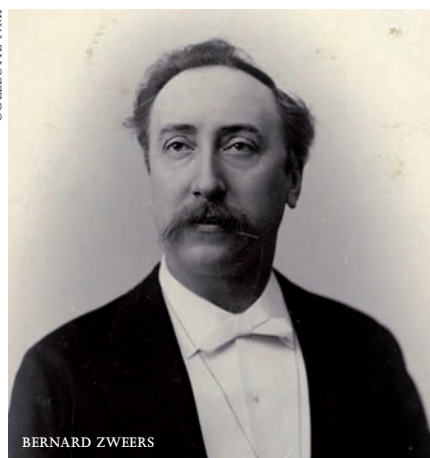

Begin 20e eeuw was Bernard Zweers, samen met Johan Wagenaar en Alphons Diepenbrock, een van de leidende componisten binnen het Nederlandse muziekleven. Hij werd onsterfelijk met zijn derde symfonie *Aan mijn Vaderland*. Volgens musicoloog Eduard Reeser was deze symfonie Zweers' geloofsbelijdenis. Maar wie was hij en wat waren zijn compositorische idealen?

AUTEUR MARGARET KRILL

BERNARD ZWEERS (1854-1924) Nationaal componist

COLLECTIE NMI

BERNARD ZWEERS

Bernard Zweers kwam uit een muzikaal gezin. Zijn vader zong, was amateurcomponist, had een muziekhandel en verkocht piano's. Bernard, zijn oudste zoon, kwam al snel in de zaak waar hij ook piano's ging stemmen. Hij kreeg daarnaast muzieklessen en op veertienjarige leeftijd kocht hij theorieboeken omdat hij graag wilde leren componeren. In de winkel van zijn

vader leerde Bernard veel musici kennen zoals Johannes Verhulst en ook een zekere J.W. Wilson waarmee hij veel quatre-mains ging spelen. Wilson nam hem in 1881 mee naar Berlijn, waar zij *Der Ring des Nibelungen* van Richard Wagner hoorden. Zweers was verkocht, 'mijn hoofd liep om van deze muziek' zei hij. De rest van zijn leven bleef hij een vurige bewonderaar van de muziek van Wagner.

AUTODIDACT

Zweers wilde componist worden, maar zijn vader zag hem liever de zaak overnemen. Hij zette door en al gauw werden er in Amsterdam enkele composities van hem uitgevoerd. Dit overtuigde zijn vader zo, dat hij acht maanden naar Berlijn mocht om te studeren bij Salomon Jadassohn (1831-1902), die nog les had gehad van Franz Liszt. Later zou Zweers zeggen dat hij in Berlijn alleen fuga's had leren schrijven. Als componist beschouwde hij zichzelf als autodidact.

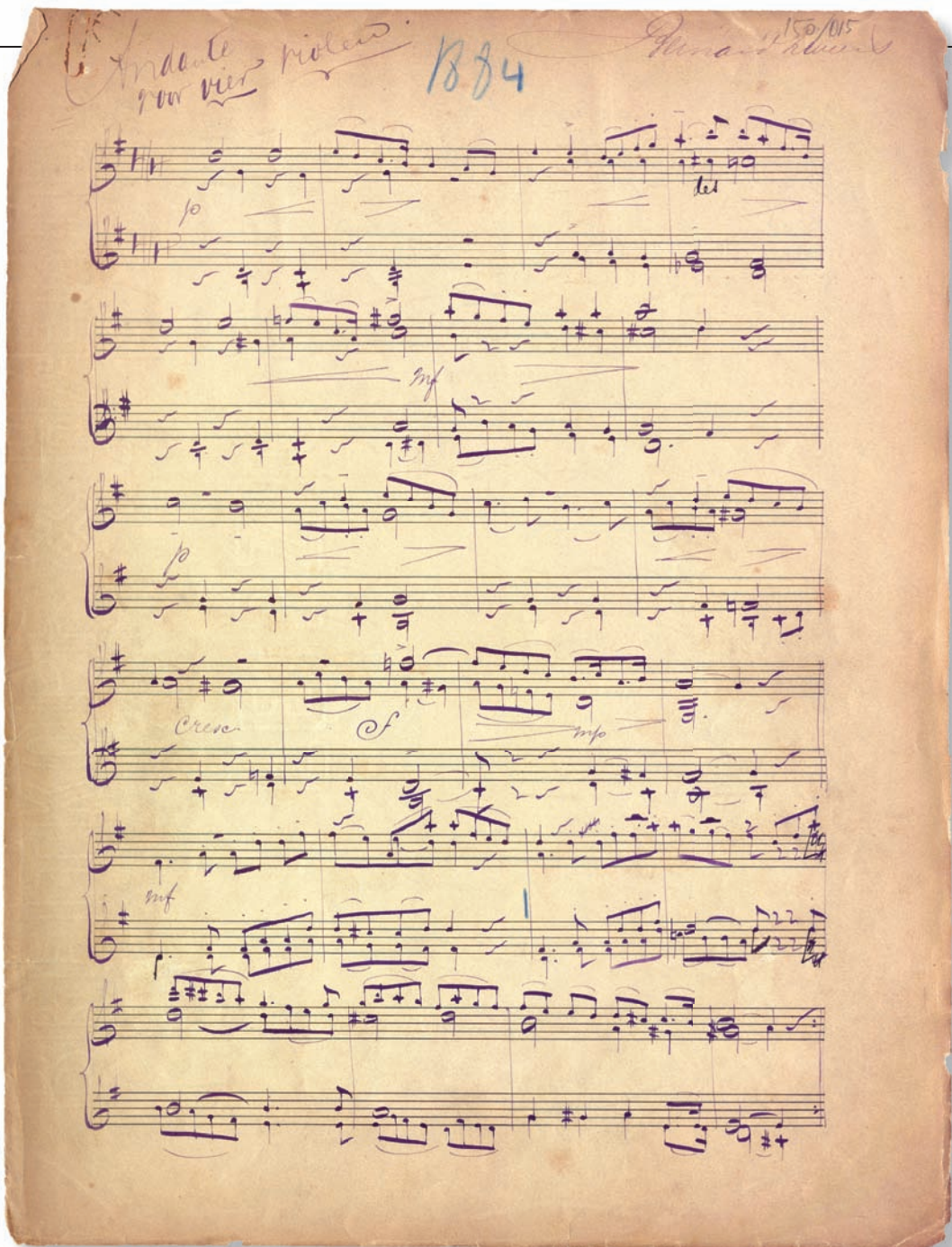
Terug in Nederland moest er geld verdiend worden en noodgedwongen nam Zweers een aantal baantjes aan. Zo werd hij onder meer dirigent van de liedertafel 'Aemstels Mannenkoor'. Dit duurde niet lang, want Zweers componeerde veel liever. Er volgden docentschappen in compositie en theorie aan de muziekschool van Toonkunst in Amsterdam en in 1896 werd hij hoofdleraar in die vakken aan het

Amsterdamsch Conservatorium. Ook gaf hij jaarlijks analysecursussen in het Concertgebouw, waarin hij veel eigentijdse muziek behandelde.

HOLLANDSCHE KUNST

Als compositieleraar kreeg Zweers veel leerlingen die als componist naam zouden maken, zoals Sem Dresden, Daniel Ruyneman, Anthon van der Horst en Willem Landré. Toch maakte hij zelf als componist niet echt 'school', daarvoor was hij waarschijnlijk veel te tolerant tegen zijn studenten. Wel probeerde hij zijn leerlingen het belang van het bestaansrecht van een Nederlandse toonkunst bij te brengen. Zweers zette zich namelijk nadrukkelijk af tegen de dominante muzikale invloed uit Duitsland. Hij gaf een tegengeluid door zijn eigen liederen bijna uitsluitend op Nederlandse teksten te componeren. Zijn ideaal was om 'de toonschepper van een eigen muziek, op eigen Hollandsche teksten' te worden. In 1907 verwoordde hij zijn zelfbewuste idealen nog eens als volgt: 'Ik en ik alleen heb van het begin van mijn loopbaan voor Hollandsche kunst gestreden. Ik heb er mijn tijd, mijn geld en, voorzover ik zulks bezat, mijn talent aan gegeven.' Maar Zweers vond uiteindelijk weinig medestanders in zijn strijd voor een 'nationale' school en zijn muziek raakte na zijn dood dan ook snel vergeten.

Zijn belangrijkste werk, de symfonie *Aan mijn Vaderland*, ontstond in de periode 1887-1889. Daarna zijn er geen echte stijlontwikkelingen meer te bespeuren in de composities van Zweers. Gek genoeg heeft hij slechts een paar instrumentale kamermuziekwerken geschreven. Zijn voorkeur ging uit naar werken voor zang en piano of juist werken voor behoorlijk grote bezettingen. Curieus is daarom het *Andante voor vier violen* uit 1884, dat zich in handschrift bij het NMI bevindt. Het is nooit in druk verschenen maar zeker de moeite waard. De vier stemmen bewegen zich in tegen- of samenspraak met elkaar, waarbij alle stemmen een volwaardige partij hebben. Speciaal voor deze bijdrage zijn er naast een partituur ook vier aparte partijen gemaakt. ♦

COLLECTIE NMI

Andante

Bernard Zweers
(1854-1924)

Andante

Viool 1

Viool 2

Viool 3

Viool 4

Nederlands Muziek Instituut

Het NMI heeft een nieuwe webexpositie met het gedigitaliseerde 'Frankenberger Manuscript' van de Duitse componist en organist Johann Gottfried Walther (1684-1748). Het handschrift is een door Walther bijeengebrachte verzameling met ongeveer 200 koraalbewerkingen van Walther zelf en van tijdgenoten zoals J.S. Bach.

WWW.NEDERLANDSMUZEKINSTITUUT.NL

Download
partituur

Op de websites van Akkoord Magazine en het NMI kan de partituur gedownload worden.
www.akoordmagazine.nl
www.nederlandsmuziekinstituut.nl